

Табыстар.
Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстар

Шығарылған күні:29.09.2023 жыл
Келесі шығарылым күні:28.12.2023 жыл

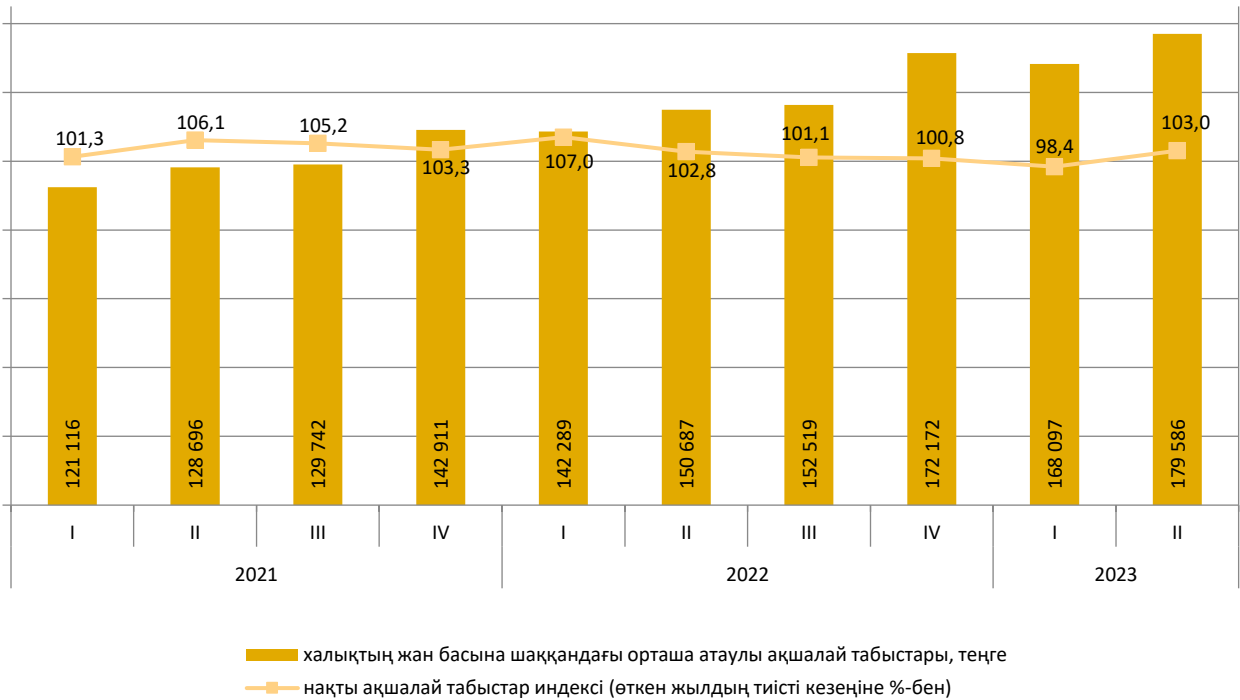
- 1. Негізгі ойлар
- Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар
- 2. Глоссарий
- 3. Әдістемелік түсініктемелер
- 4.Қатысы бар басылымдарға сілтемелер
- 5. Пайдалы сілтемелер

1. Негізгі ойлар

2023 жылғы II тоқсандағы бағалау бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары айына 179586 теңгені құрады, бұл 2022 жылғы II тоқсанмен салыстырғанда 19,2% жоғары, көрсетілген кезеңде нақты ақшалай табыстар 3% артты.

Сурет 1

Тоқсандар бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары

Тоқсандағы жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстар

2023 жылғы II тоқсанда Қазақстан Республикасындағы халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары айына 179586 теңгені құрады және 2022 жылғы II тоқсанмен салыстырғанда 19,2% өсті. Осы кезеңнің тұтыну бағаларының индексін (15,7%) ескере отырып, халықтың ақшалай табыстары нақты мәнде 3% артты.

Кесте 1

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстары (бағалау)

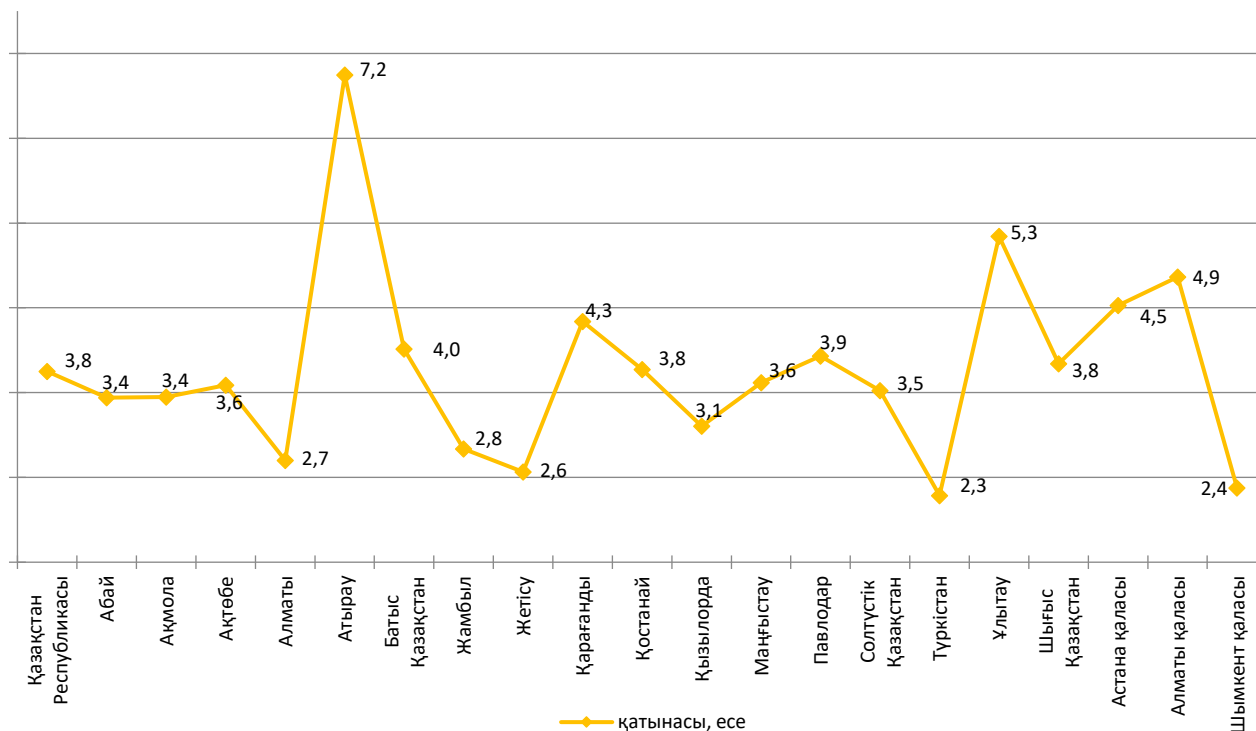
	Халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары, теңге		2023 жылғы II тоқсан 2022 жылғы II тоқсанға, пайызбен	
			атаулы	нақты
	2023 жылғы II тоқсан	2022 жылғы II тоқсан		
Қазақстан Республикасы	179 586	150 687	119,2	103,0
Абай	161 324	139 544	115,6	100,0
Ақмола	163 240	132 839	122,9	105,0
Ақтөбе	157 425	131 128	120,1	103,7
Алматы	130 081	111 915	116,2	101,4

Атырау	337 861	295 812	114,2	98,9
Батыс Қазақстан	176 639	145 956	121,0	104,2
Жамбыл	130 357	105 788	123,2	106,9
Жетісу	120 890	102 499	117,9	101,4
Қарағанды	199 174	164 924	120,8	104,7
Қостанай	171 812	146 537	117,2	101,1
Қызылорда	135 005	119 025	113,4	97,9
Маңғыстау	218 078	204 128	106,8	91,0
Павлодар	185 894	167 337	111,1	95,5
Солтүстік Қазақстан	165 097	138 576	119,1	101,8
Түркістан	100 646	83 019	121,2	105,3
Ұлытау	252 678	205 967	122,7	105,1
Шығыс Қазақстан	190 682	159 191	119,8	103,3
Астана қаласы	241 292	198 557	121,5	104,2
Алматы қаласы	242 660	203 302	119,4	103,5
Шымкент қаласы	110 986	91 681	121,1	105,1
Мах	337 861	295 812	123,2	106,9
Min	100 646	83 019	106,8	91,0
Max /Min, есе	3,4	3,6	1,2	1,2

2023 жылғы II тоқсанда халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстары мөлшерінің ең жоғары мәні Атырау облысында белгіленді, онда көрсеткіш орташа республикалық деңгейден 2 есеге жуық артықтығы байқалды. Табысы ең төмен өңір болып Түркістан облысы белгіленді, осы өңірде халықтың табыс мөлшері орташа республикалық деңгейдің жартысына жуықтығын құрайды. 2023 жылғы II тоқсанда өңірлер бойынша халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарының ең жоғары және ең төменгі шамасы арасындағы ара қатынас 3,4 есені құрады (2022 жылғы II тоқсанда – 3,6 есе).

Сурет 2

2023 жылғы II тоқсандағы халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарының ең төменгі күнкөріс деңгейінің шамасымен ара қатынасы

2023 жылғы II тоқсанда халықтың орта есеппен жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарының ең төменгі күнкөріс деңгейінің шамасымен арақатынасы республика бойынша 3,8 есені құрады (2022 жылғы II тоқсанда – 3,5 есе).

* Алдын ала деректер. Дереккөздердің нақтылануына байланысты деректер қайта есептеледі.

Динамикалық кестелер:

[1.2010-2023 жж. өңірлер бойынша тоқсандар бойынша халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары \(теңге\) \(тоқсандық\)](#)

[2.2010-2023 жж. өңірлер бойынша тоқсандар бойынша халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарының индексі \(тоқсандық\)](#)

[3. Өңірлер бойынша халықтың нақты ақшалай табыстары, 2019 жылғы деңгейден % өсім](#)

[4. Халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы және нақты ақшалай табыстары \(ай сайынғы\)](#)

2. Глоссарий

Халықтың атаулы ақшалай табыстары (бағалау) - халықтың ағымдағы тұтынуға, өндірістік қызметке және жинақтауға бағыттайтын ақшалай қаражаты;

Атаулы ақшалай табыстар индексі-базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Нақты ақшалай табыстар индексі-базистік кезеңмен салыстырғанда есепті кезеңдегі бағалардың өзгеруін ескере отырып, атаулы ақшалай табыстардың өзгеруін сипаттайтын салыстырмалы көрсеткіш;

Жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыс - жалақы, көтермелеу төлемінің барлық түрлері, жалақыға үстемеақылар, жұмыскерлер жұмыс орны бойынша алатын алымдар, сыйақылар мен жәрдемақылар;

Қызметкерлердің жалақысы (еңбекақы) қоры-ұйымдар есептеген жиынтық ақшалай қаражат, сондай-ақ салықтар мен басқа да ұстап қалуларды (табыс салығы) ескере отырып, қызметкерлердің еңбегіне ақы төлеу үшін ақшалай бірлікке аударылған заттай нысандағы қаражат (лауазымдық айлықақылар (тарифтік мөлшерлемелер), қосымша ақылар, үстемеақылар, сыйақылар, ынталандырушы және өтемдік сипаттағы төлемдер) міндетті зейнетақы жарналары), оларды қаржыландыру көзіне және нақты төлеу мерзіміне қарамастан;

Өзін-өзі жұмыспен қамтудан түсетін табыс-өзін-өзі жұмыспен қамту негізінде тауарлар мен қызметтерді өндіруден алынатын ақшалай және заттай нысандағы табыс;

Тұтыну бағаларының индексі (ТБИ) – халықтың жеке тұтыну үшін сатып алатын тауарлары мен қызметтерінің тіркелген себетіне бағалардың орташа деңгейінің уақыт бойынша өзгеруін сипаттайтын көрсеткіш.

3. Әдістемелік түсініктемелер

Халықтың жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыстары туралы ақпарат Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитеті Төрағасының 2016 жылғы 21 қыркүйектегі № 214 бұйрығымен бекітілген, Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2016 жылғы 21 қазанда № 14350 болып тіркелген, халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу (бағалау) жөніндегі әдістемеге сәйкес ай сайынғы, тоқсан сайынғы және жылдық негізде қалыптастырылады.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу макро деңгейде халықтың табысы – жалдамалы жұмыспен қамтудан түсетін табыстар (жалақы), дербес жұмыспен қамтудан түсетін табыстар, төленген әлеуметтік трансферттер, басқа да табыстар туралы барлық деректерді (статистикалық және әкімшілік) біріктіру жолымен жүзеге асырылады, өйткені есептеу бір адамға шаққанда жүргізіледі.

Халықтың атаулы ақшалай табыстарын бағалау (бұдан әрі - ХААТ) жыл басынан бастап кезең ішінде тек Қазақстан Республикасы бойынша, ал тоқсан мен жыл ішінде-Қазақстан Республикасы мен өңірлер бойынша өспелі қорытындымен ай сайын жүргізіледі.

Халықтың жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарын есептеу келесі негізгі кезеңдерді қамтиды:

- 1) жалдану бойынша жұмыстан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 2) еңбек ақыны жасыруға жете есептеу коэффициентін есептеу;
- 3) өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 4) халыққа төленген ағымдағы трансферттерді есептеу;
- 5) халықтың өзге де ақшалай табыстарын есептеу;
- 6) жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыстарды есептеу;
- 7) атаулы және нақты ақшалай табыстар индекстерін есептеу.

Жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табысты есептеу

ХААТ жалпы шамасы жалдамалы жұмыстан, өз бетінше жұмыспен қамтылудан түскен табыстарды, ағымдағы төленген трансферттерді және өзге де ақшалай табыстарды жиынтықтау жолымен анықталады.

Жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс мынадай формуламен анықталады:

$$ААТ_{\text{жан басына/шақ}} = \frac{\sum ААТ_{\text{жалпы}}}{\text{Саны}_{\text{халық}}}$$

мұнда:

$\sum ААТ_{\text{жалпы}}$ – есепті кезеңдегі ХААТ-тың жалпы сомасы;

$\text{Саны}_{\text{халық}}$ – есепті кезеңдегі елдегі халықтың саны.

Алғашқы статистикалық деректерді ұсыну мерзімінің әртүрлілігіне және жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) мен ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректерді нақтылауға (түзетуге) сәйкес ай, тоқсан мен жылдық кезеңдерге халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарының жалпы мөлшерін алдын ала есептеу (бірінші бағалау) және қайта есептеу (екінші бағалау немесе нақтылау) жүргізіледі.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын алдын ала есептеу жыл басынан бергі кезең үшін есептік кезеңнен кейінгі күнтізбелік 40-шы күні ай сайынғы және тоқсандық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған деректер негізінде, сондай-ақ сарапшылық бағалау мен есептеу (бағалау) кезінде болмаған статистикалық көрсеткіштерді есептеу негізінде жүзеге асырылады.

Халықтың атаулы және нақты ақшалай табыстарын жыл басынан бергі кезеңге және жылға қайта есептеу (нақтыланған бағалау) жылдық жиынтық статистикалық деректер (ақпараттар) және ведомстволық статистикалық байқаулар бойынша алынған жылдық деректер негізінде есепті кезеңнен кейінгі жылдың қыркүйегінде жүзеге асырылады.

Атаулы ақшалай табыстың индексін есептеу.

ХААТ серпінін бағалау үшін атаулы ақшалай табыстардың индексі есептеледі:

$$ААТи = \frac{ААТе}{ААТб} * 100\%,$$

где:

ААТи- атаулы ақшалай табыстардың индексі;

ААТе- есепті кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс;

ААТб- базистік кезеңдегі жан басына шаққандағы орташа атаулы ақшалай табыс.

Нақтыақшалайтабыстыңиндексіесептеу

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табыс көрсеткішін есептеу тұтыну бағалары индексінің көмегімен жүргізіледі.

Нақты көріністе жан басына шаққандағы атаулы ақшалай табысты есептеу ағымдағы көрсеткішті базистік кезеңнің салыстырмалы бағаларына келтіру әдісімен мына формула бойынша жүзеге асырылады:

$$НАТи = \frac{НАТи}{ТБИ} * 100\%$$

где:

НАТи– нақты ақшалай табыстардың индексі;

ААТи– есепті кезеңдегі атаулы ақшалай табыстардың индексі;

ТБИ– есепті кезеңдегі тұтыну бағаларының индексі.

4. Қатысы бар басылымдарға сілтемелер

[«Қазақстандағы халықтың тұрмыс деңгейі» жинағы](#)

[Қазақстан Республикасының әлеуметтік-экономикалық дамуы](#)

[«Қазақстан балалары» жинағы](#)

[«Қазақстан бүгін» жинағы](#)

5. Пайдалы сілтемелер

[Халықтың атаулы ақшалай табыстарын есептеу \(бағалау бойынша\) әдістемесі](#)

[Атаулы ақшалай табыстар, «Талдау» Ақпараттық-талдау жүйесі](#)

Шығаруға жауапты:	Департамент директоры:	Орындаушы:	Мекенжай:
Еңбек және тұрмыс деңгейі	Н. Белоносова	А. Макшаева	010000, Астана қаласы
статистикасы департаменті	Тел. +77172 749022	Тел. +7 7172 749262	Мәңгілік ел даңғылы, 8
		E-mail: a.makshayeva@aspire.gov.kz	Министрліктер үйі, 4-кіреберіс